

SVEUČILIŠTE U SPLITU
POMORSKI FAKULTET

LUCIA ČUDINA

POSLOVI I ZANIMANJA U CHARTER
BAZI

ZAVRŠNI RAD

SPLIT, 2019.

SVEUČILIŠTE U SPLITU

POMORSKI FAKULTET

STUDIJ: POMORSKE TEHNOLOGIJE JAHTI I MARINA

**POSLOVI I ZANIMANJA U CHARTER
BAZI**

ZAVRŠNI RAD

MENTOR:

dr. sc.Luka Pezelj

STUDENT:

Lucia Čudina (MB: 0171272947)

SPLIT, 2019.

SAŽETAK

Turizam podrazumijeva putovanja i boravak turista na nekom mjestu izvan njegove uobičajene okoline i u trajanju ne dužem od jedne godine i ne manje od 24 sata. On je važna društvena i gospodarska djelatnost. Jedan od oblika turizma koji je u stalno porastu je nautički turizam. On uključuje boravak turista na plovilima u lukama nautičkog turizma i marinama zbog odmora, rekreacije i drugih potreba. Posao *charter* agencija je iznajmljivanje plovila klijentima na određen vremenski period, sa ili bez posade. *Charter*, kao jedan od glavnih elemenata nautičkog turizma te svi poslovi i zanimanja unutar *charter* baza pridonose gospodarskom napretku.

Ključne riječi: turizam, nautički turizam, charter, poslovi u charter bazi

ABSTRACT

Tourism involves travelling and staying tourist on some places outside their usual environmen, not more than one year, or less than 24 hours. It is one of the most important social and economic activities. One of growing forms of tourism is nautical tourism. It includes stay of tourist on vessels in nautical ports and marinas, because of rest, recreation and other needs. Job of charter agencies is renting vessels to clients on a certain period, with or without crew. Charter, as one of the main element of nautical tourism, all jobs and proffesions in the charter base contribute to economic progress.

Keyword: tourism, nautical tourism, charter, jobs in charter base

SADRŽAJ:

1. UVOD	5
2. TURIZAM.....	6
2.1. POVIJEST TURIZMA	7
3. NAUTIČKI TURIZAM	10
3.1. POVIJEST NAUTIČKOG TURIZMA I GOSPODARSKI UTJECAJ.....	11
3.2. PLOVILA U NAUTIČKOM TURIZMU	13
4. LUKE NAUTIČKOG TURIZMA, CHARTER I CRUISING	14
4.1. LUKE NAUTIČKOG TURIZMA	15
4.2. CHARTER.....	19
4.3. CRUISING	21
5. POSLOVI I ZANIMANJA U <i>CHARTER</i> BAZI	22
5.1. ČISTAČ/ICA, PERAČ/ICA BRODOVA.....	23
5.2. RADNIK NA ODRŽAVANJU/MORNAR.....	23
5.3. MEHANIČAR/STROJAR.....	24
5.4. ELEKTROTEHNIČAR.....	24
5.5. SKIPER/ICA.....	25
5.6. HOSTESA	26
5.7. RONI OC	26
5.8. <i>BOOKING</i> AGENT/ICA	26
5.9. KNJIGOVOĐA.....	27
5.10. VODITELJ/ICA UREDA.....	27
5.11. VODITELJ/ICA BAZE	28
5.12. DIREKTOR/ICA.....	28
5.13. RADNI TJEDAN U <i>CHARTER</i> BAZI.....	28
6. ZAKLJUČAK.....	32
LITERATURA.....	33
POPIS SLIKA	35
POPIS TABLICA	36

1. UVOD

Turizam je jedna od najrazvijenijih grana gospodarstva te pripada tercijalnim djelatnostima. Putovanja i boravak osoba izvan njegove uobičajene sredine potaknuti raznim motivima odlaska na odmor opisuje turizam. Sve je više ljudi koji se bave turizmom. Zbog složenosti djelatnosti bitno je da usluge i proizvodi namijenjeni posjetiteljima savršeno funkcioniraju te se s tim povećava kvaliteta ponude i privlače se novi turisti.[24]

Jedna od podskupina turizma je nautički turizam. To je spoj plovidbe i turizma, športsko-rekreacijskih i zabavnih elemenata. Turisti borave na plovilima i plovidbom od mjesta do mjesta pristaju u lukama, marinama i sidrištima.[5] Takav oblik turizma zadnjih godina je u izrazitom porastu te ostavlja odlične rezultate za gospodarstvo jedne države.[19] Mnogobrojne prirodno zaštićene uvale, razvedenost obale, umjereni vjetrovi i povoljna valovitost mora, prirodne ljepote te povoljan položaj u Sredozemlju čine Hrvatsku vrlo poželjnom destinacijom. Hrvatska u nautičkom turizmu predstavlja jednu od vodećih sila te ima sve predispozicije za još veći napredak i poboljšanje *charter* ponude.[24]

Poslovi u *charteru* izrazito su dinamični osobitno tijekom nautičke sezone. Zaposlenici *chartera* zarađuju i uveliko pridonose cijelokupnom gospodarstvu i razvitku određene zemlje pa obzirom na to poslovi u charteru bi trebali biti više cjenjeniji. Cilj ovog rada je upoznati se sa turizmom kao tercijalnom djelatnošću, te uvidjeti važnost nautičkog turizma i charter tvrtki za gospodarstvo te opisati dinamičnost posla u charter bazi u različitim periodima tijekom godine.

Rad je podijeljen u šest dijelova. U *Uvodu* spominje se važnost turizma i nautičkog turizma te samih *charter* baza i poslova unutar njih. Definicija turizma i povijest turizma analizirana je u drugom dijelu. U trećem dijelu analiziran je nautički turizam, povijest nautičkog turizma i utjecaj na gospodarstvo. Napravljena je i podjela plovila, jednog od glavnih pojmova nautičkog turizma. *Luke nautičkog turizma, charter i cruising* naslov je četvrtog dijela i predstavlja jednu od podjela nautičkog turizma. U petom dijelu rada naslov je *Poslovi i zanimanja u charter bazi* gdje su opisani svi poslovi te njihov rad i zadaci tijekom cijele godine. U posljednjem dijelu ovog rada, zaključku, sadržana je sinteza ovog rada.

2. TURIZAM

Turizam je skup pojava i odnosa koji proizlaze iz putovanja i zadržavanja izvan mjesta stalnog boravka, isključivo iz nesposlovnih razloga, pri čemu se turist javlja kao tržišni subjekt te se konstituira posebno turističko tržište.[17] Turizam kao jedna od najrazvijenijih grana gospodarstva spada u tercijalne djelatnosti. Turizam možemo definirati kao ukupnost odnosa i pojava koji proizlaze iz putovanja i boravka posjetitelja nekog mjesta, ako je takvo putovanje poduzeto radi odmora i uživanja te se njime ne zasniva stalno prebivalište i ne poduzima se neka gospodarska djelatnost. [24]

Turizam uključuje sve aktivnosti koje su vezane za putovanja i boravak osoba izvan njegove uobičajene sredine radi odmora, poslovnog putovanja i drugih razloga nevezanih uz aktivnosti za koje bi primili ikakvu naknadu u mjestu koje posjećuju i ne dulje od jedne godine. Migranti, diplomati, pripadnici oružanih snaga, osobe koje redovito ili učestalo putuju u susjedne zemlje zbog posla, osobe bez stalnog prebivališta, nomadi itd. ne smatramo turistima ili posjetiteljima. Razni su motivi putovanja, a to su: odmor i rekreacija, posao, liječenje, posjet prijateljima i rodbini, religiozni razlozi i hodočašća. Pod putovanjem se podrazumijeva putovanja između 24 sata i 365 dana, ako je manje od donje granice to je dnevni posjet, a ako prelazi gornju granicu to više nije turističko putovanje.[24]

Turizam je postao važna društvena i gospodarska pojava što potvrđuje sve veći broj osoba koje su uključene u tu djelatnost. Turizam uključuje:

- turiste (traže zadovoljenje različitih potreba, a ovisno o njihovoj prirodi izabrat četurišćko odredište),
- turistički sektor (gospodarstvo koje pruža različite usluge i ostvarenje prihoda),
- domaćin (pruža različite usluge turistima, a tako ostvaruje prihod).[24]

Turizam nekog područja pridonosi gospodarstvu tako da se odražava utjecaj na investicije, zaposlenost, te omogućuje porast cijelog životnog standarda lokalne zajednice. S nizom dobrih učinaka turizma javljaju se i neki negativni, a jedan od njih je utjecaj na prirodnu okolinu pa se njezina zaštita smatra jednim od najvažnijih elemenata planiranja turističkog razvoja. Turizam je složena djelatnost i kako bi ona funkcionirala potrebno je da usluge i proizvodi namijenjeni posjetiteljima djeluju savršeno. Svi elementi kao što je prijevoz, smještaj, hrana, trgovine, usluge turističkog posredovanja, šport i razne aktivnosti moraju biti na visokoj razini kako bi ponuda bila kvalitetna.[24]

Turist doživljava turizam na temelju konzumacije različitih proizvoda i usluga na putovanju i tijekom boravka u turističkom mjestu, pa je za njega cjelovit doživljaj od odlaska do povratka kući .[24]

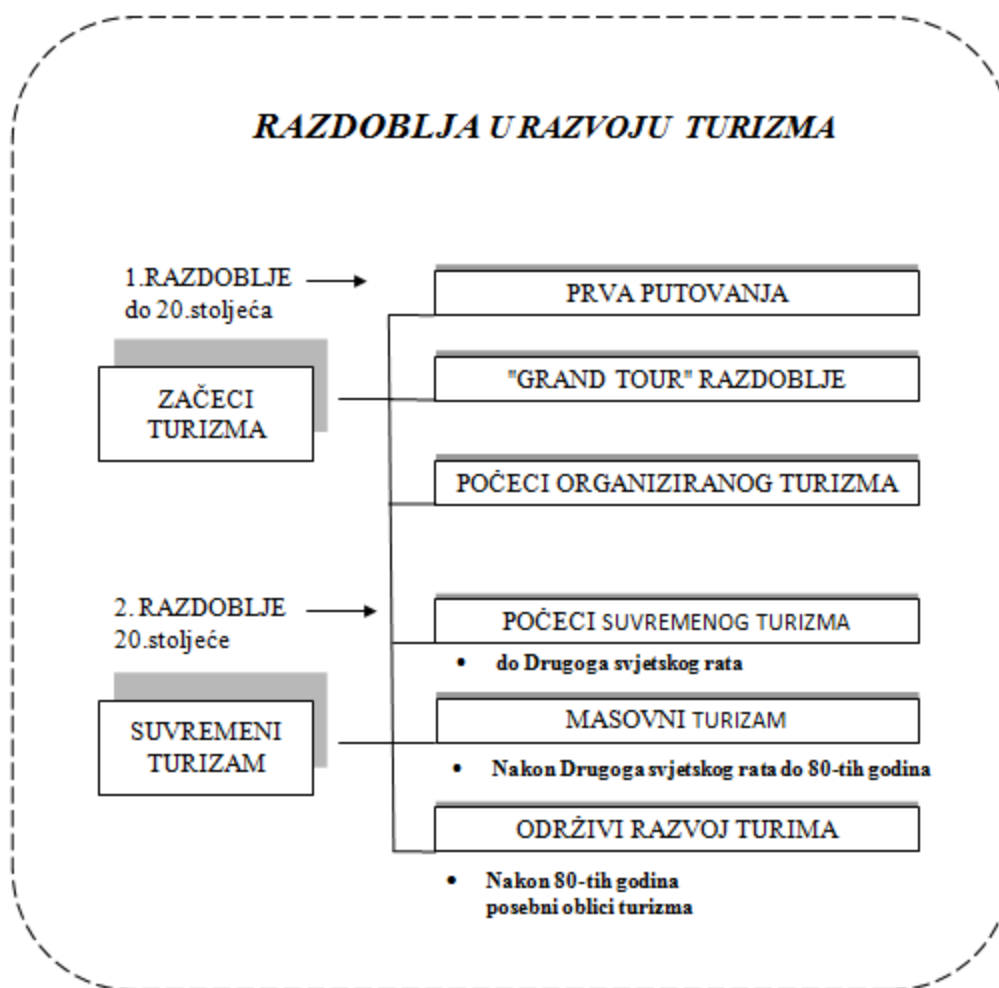
Svaka zemlja, destinacija razlikuje se po svojim proizvodima. Hrvatska nudi sunce i more, Italija kulturu, a Španjolska aktivan odmor. Vrlo je bitno stvoriti *brand* i tako određena zemlja ili grad postaje popularna turistička destinacija. U Parizu je to Eiffelov toranj, Louvre, u Veneciji gondole i mostovi, u Londonu Big Ban itd. Hrvatska se oslanja na čisto more, prirodne ljepote i Mediteransku klimu no to nije dovoljno kako bi hrvatski turizam još više napredovao.

Prostorna jedinica kao turistička destinacija određena je stupnjem kvalitete i dostatnošću glavnih činitelja razvoja turizma, a to su: dostupnost, atrakcije destinacije te smještajni i ostali kapaciteti. [17]

Iako je turizam prerastao u masovnu društvenu pojavu, tek nakon drugog svjetskog rata kada su stvoreni prometni preduvjeti za njegovo prostorno širenje on je već tada zauzimao treće mjesto u međunarodnoj trgovinskoj razmjeni, a prema informacijama Svjetske turističke organizacije (WTO) danas je vodeći sektor. Turizam često spada na sezonski, bilo ljetni ili zimski, no mnogi se trude i poduzimaju razne mjere za produljenje turističke sezone jer npr. Hrvatska je zemlja u kojoj su turistički posjeti najintenzivniji ljeti, tj. u srpnju i kolovozu. Hrvatska spada u Mediteranske zemlje i one čine najznačajnije turističko područje svijeta i Europe, a sama Europa je najveća svjetska emitivna (stanovništvo putuje) i receptivna (turisti dolaze) zemlja te bi se zbog toga trebalo još više poraditi na produženju perioda rada jer Hrvatska ima sve predispozicije za još veće unaprijeđenje u turizmu.[17]

2.1. POVIJEST TURIZMA

Polovinom 19. stoljeća dolazi do naglog gospodarskog procvata u industriji i prometu što dovodi do novog razdoblja – razdoblja početka organiziranog turizma. Prvi putnici su bili povlaštene klase i društvena elita i tako je bilo sve do 20. stoljeća, kada se javlja suvremeni turizam i u putovanja su uključeni zaposleni, ljudi koji sami ostvaruju sredstva i prava na odmor. Nakon drugog svjetskog rata javlja se masovni turizam kakvog danas poznajemo. Javljaju se posebni oblici turizma (ekoturizam, športski turizam, zdravstveni turizam, gradski turizam,...).[24]

Slika 1. Razdoblja u razvoju turizma [24]

Glad, ratovi i prirodne nepogode uvjetovale su prva putovanja, tako bi pojedinci ili skupine ljudi odlazili na put, nekad i bez povratka. U starom vijeku Sredozemlje je gospodarski, politički i kulturni centar europske i svjetske civilizacije, dok još mnoga područja Zemlje nisu ni otkrivena. Kopneni i pomorski trgovački putovi tijekom antičkog razdoblja imaju važnu ulogu u prijevozu robe i povezivanju najudaljenijih krajeva, pa pomorci i trgovci predstavljaju glavne putnike tog razdoblja, a posebno se ističu Feničani, koji trguju duž cijelog Sredozemlja. U ranom srednjem vijeku, osim što se putovalo zbog trgovine, razlog putovanja još su bila športska natjecanja (Olimp), religijski (Delfi i Delos) i zdravstveni razlozi (Eubeja). Najznačajnije su bile Olimpijske igre u staroj Grčkoj, te su one i dan danas jedne od najznačajnijih športsko-turističkih manifestacija u svijetu. Kod Rimljana su bila poznata termalna kupališta i oni su za razliku od Grka imali dobro izgrađenu cestovnu mrežu pa su mogli putovati i na veće udaljenosti, u Egipat, Grčku te

Malu Aziju. U starom vijeku najviše se putovalo u vrijeme mira i procvata grčkih gradova, a kasnije i Rimskog Carstva kada su politički i sigurnosni uvjeti bili stabilni. [24]

U razdoblju srednjeg vijeka sve se manje putuje zbog zabave, a razlog tome su opasnosti od razbojničkih pljački. Stoga putovanja postaju nesigurna, putuje se samo ako se mora i to uglavnom zbog poslovnih razloga. Postupno se popravljaju stanje, a tadašnji način života ljudi bio je okrenut prema religiji, pa se većinom putuje zbog vjerskih motiva. U početku su europski vitezovi križari putovali u Palestinu, a poslije se događa procvat mnogobrojnih svetišta (Rim, Palestina, Meka) koja posjećuju hodočasnici. Krajem srednjeg vijeka otkrivaju se nepoznati dijelovi ekumene, obje Amerike, Australija i Oceanija, te je to razdoblje velikih geografskih otkrića. Svijet se polako povezivao, brojna otkrića potaknula su pomorce, trgovce i istraživače da putuju i posjećuju čak i najudaljenije dijelove svijeta. [24]

Osnovica potencijalnih putnika se povećava jačanjem građanske klase, a kulturni procvat potiče intelektualce, studente i članove visokog društva na putovanja, pa se to razdoblje humanizma i renesanse smatra periodom obnove mnogih područja ljudske djelatnosti. Većina putovanja odvija se u glavnim većim gradovima kao što su Pariz, Milano, Rim, Venecija,... Kako broj putnika raste razvijaju se usluge kako bi se zadovoljile želje turista. Izgrađuju se hoteli, pružaju se usluge noćenja i prehrane, izdaju se vodiči, izrađuju suveniri, a banke se bave rezervacijom smještaja. [24]

Organizirani turizam razvija se sredinom 19. stoljeća, a događaj koji se smatra prvim organiziranim putovanjem je prvi oglas u tisku putovanje željeznicom, 1841. godine Thomas Cook, od mjesta Longhbourga do Leichestera. Kako se prvo putovanje pokazalo kao dobar poslovni uspjeh Thomas Cook osniva putničku agenciju te organizira razna putovanja i njegova agencija postaje vodeća u svijetu. Kako raste broj turista i sve veći je interes za otkrivanje novih zemalja, Karl Beadecker tiska vodiče za pojedine zemlje. Primorska mjesta postaju popularna sredinom 19. stoljeća, te se grade brojni hoteli diljem obale. [24]

Razvojem prometa nakon drugog svjetskog rata, razvija se turizam. Razvojem zračnog prometa organiziraju se putovanja na udaljenije destinacije nudeći paket putovanja po povoljnim cijenama. Tako turizam utječe na gospodarski razvoj čak i u nekim manjim destinacijama koje jedino što mogu ponuditi posjetiteljima su prirodne ljepote. Jedini problem je bio što izgradnja infrastrukture (ceste, vodovodi) i nadgradnje (trgovine, muzeji,...) nije pratila nagli razvoj turizma te to utječe na kvalitetu turističke usluge. [17]

3. NAUTIČKI TURIZAM

Turistička aktivnost vezana uz plovidbu i plovila naziva se nautički turizam. Grčka riječ *naus* znači brod, vještina plovidbe, ali i u širem smislu te riječi znači pomorstvo u cjelini, brodarstvo slično. Nautički turizam je specifični oblik turizma obilježen kretanjem turista plovilima po moru ili rijekama uključujući njihovo pristajanje u lukama i marinama i obuhvaća svu infrastrukturu u lukama i marinama potrebnu za njihov prihvata. Nautički turizam je oblik suvremenih športsko-rekreacijskih i zabavnih putovanja jahtama i drugim plovilima. [18]

U posljednje vrijeme sve više se koristi engleski pojam *yachting tourism*, umjesto *nautical tourism*, no nautički turizam je samostalna posebna vrsta turizma koji u sebi sadrži elemente drugih oblika turizma. Obzirom na to nude nam se brojne definicije nautičkog turizma, možemo reći da je nautički turizam ukupnost polifunkcioniranih aktivnosti i odnosa koji su uzrokovani boravkom turista-nautičara u lukama nautičkog turizma ili izvan njih i korištenjem plovnih kao i drugih objekata vezanih uz nautičko turističku djelatnost radi rekreacije, športa, raznovidne i drugih potreba. [19]

Zbog zabave plovilo se još u 19. stoljeću, no tek u 20. stoljeću grade se posebne luke/lučice za privez jahta i brodica s mogućnošću boravka posade i putnika na vodi, najčešće na moru. Takve lučice se nazivaju marine. Marina je dio vodenog prostora i obale posebno izgrađen i uređen za pružanje veza, smještaja turista u plovnim objektima ostalih usluga i sadržaja za turiste nautičare. [5]

U ostale usluge spada prihvata, čuvanje i održavanje plovnih objekata na vezu u moru i suhom vezu, iznajmljivanje plovnih objekata s posadom ili bez posade, uređenje i pripremanje plovnih objekata, davanje različitih informacija turistima-nautičarima kao npr. vremenska prognoza, no također tu imamo i športsko-zabavne sadržaje, usluge restorana, trgovine, barova, sanitarnih čvorova, itd. [20]

Razlikujemo par osnovnih vrsta nautičkog turizma: mobilni, plovidbeni, kupališni, boravišni, športski, zimovališni, izletnički, ribolovni, kulturni, zdravstveni i ambijetalni.

Podjela sa stajališta veličine i vrste plovila je brodska ili "velika" (putnički, putničko-turistički brodovi, putničko-teretni brodovi, trajekti, ferry boat i hidrokrilni brodovi, brodovi-ploveće kuće), jahting turizam (jahte raznih tipova i veličina za krstarenje i izlete) i moto-nautički turizam (jedrilice, čamci s motorom i bez njega, gliseri raznih vrsta, razna plovila za sport i rekreaciju, specijalna plovila za podvodnu aktivnost). [23]

Nautički turizam sa stajališta udjela, opsega i područja plovidbe dijeli se i na: veliki nautički turizam (oceanska krstarenja, krstarenja, cruising, duži izleti, charteri) i mali nautički turizam ili zabavna navigacija (jahte, jedrilice, čamci, gliseri, razni plovni objekti za zabavu. Sa stajališta organizacije plovidbe razlikujemo neke podvrste nautičkog turizma: individualni, grupni – masovni i nautički turizam u konvojima. Prema planu plovidbe nautički turizam dijelio na: zatvorena mora, rijeke i jezeria, prekomorski i oceanski, nacionalni i međunarodni. Prema svrsi plovidbe nautički turizam dijelimo na: izletnički, krstarenje, jedrenje, plovdba radi športa i razonode, podvodna plovdba i kombinirani i brzi turistički prijevoz. [19]

U zemljopisno-fizičkom smislu nautički se turizam obuhvaća sva otvorena i zatvorena mora, plovne rijeke, prirodna i umjetna jezera, a tehničkom smislu obuhvaća različite plovne objekte čamce na vesla, brze motorne čamce, jedrilica, putničke, teretne i velikih preoceanske brodove.

Zbog različitih vrsta i kategorija plovni objekata u nautičkom turizmu postoji kategorizacija pojedinih plovni objekata, a to su:

- mali plovni objekti za rekreaciju,
- plovni objekti za krstarenje i rekreaciju,
- natjecateljski plovni objekti,
- plovni objekti za jednodnevna krstarenja i izlete u svrhu obavljanja turističke gospodarske djelatnosti,
- plovni objekti za višednevna krstarenja u svrhu obavljanja turističke gospodarske djelatnosti.[22]

3.1. POVIJEST NAUTIČKOG TURIZMA I GOSPODARSKI UTJECAJ

Počeci plovidbe javljaju se još u 16. stoljeću u obliku regata po nizozemskim kanalima radi zabave, rekreacije i športa, dok se suvremeni nautički turizam počinje razvijati u 19. stoljeću. Polovinom 19. st. Tommas Cook prvi put organizira putovanja i 1857. godine osniva, prvu u svijetu, putničku agenciju gdje pomorski prijevoz putnika igra veliku ulogu. Brodovi su pristajali u povijesnim i turističkim mjestima na obali, a boravak turista na brodu i putovanje je trajalo 10 do 15 dana. Obilježje masovnosti predstavljali su parobrodi koji su primali 40 do čak 150 izletnika, što je u ono vrijeme bilo mnogo. Oko 20. stoljeća počinje intenzivnija izgradnja specijalnih luka za privez brodova i jahti te boravak posade na brodu. Tad se i prvi put spominje riječ marina a to je ime prvo upotrijebilo

Udruženje konstruktora, motora i brodova iz New Yorka 1928.g. te od tada postaje međunarodno priznat i korišten naziv za osnovne objekte nautičkog turizma. Nautički turizam u Europi ima najdužu tradiciju. Zemlje europskog Zapada su još potkraj pedesetih i početkom šezdesetih godina doživjele veliki uspon nautičkog turizma, dok je tek sedamdesetih godina prošloga stoljeća, u Hrvatskoj pred sami početak Domovinskog rata, nautički turizam dobio na značenju. Bio je poznat u svijetu, a osobito na Sredozemlju gdje se najviše isticao ACI (Adriatic Croatia International Club) u čijem su posjedu trenutačno 22 marine duž cijele obale i na otocima, od sjever do juga . Zbog izbijanja rata razvoj nautičkog turizma se zaustavio, no njegov ponovni uspjeh započinje nakon 2000. godine. Došlo je do brzog kvantitativnog napretka, no kvalitativno baš i nije napredovalo, isticao se ACI sa svojim ambicioznim planovima i projektima. Marketinški plan Hrvatske ubraja nautički turizam u najkonkurentnije turističke proizvode Hrvatske. Broj luka i marina u Hrvatskoj je u stalnom porastu, a Hrvatska danas broji oko 142 luke nautičkog turizma, od toga su 72 marine (14 suhih marina), a broj vezova prelazi 17000. Velika razvedenost Mediterana, brojne uvale i otoci, povoljna klima i dobar položaj predstavljaju idealne uvjete za nautički turizam i raj za nautičare. Posebno se ističu Italija, Francuska, Španjolska, Turska i Grčka, ali i Hrvatska je veliki konkurent. Plan je da se 2019. godine dostigne godišnja zarada od 15 milijardi kuna pa se predviđa u sljedećih 10 godina izgradnja novih 5.000 vezova u postojećim lukama, 5.000 vezova na novim lokacijama uravnoteženo raspoređenim duž hrvatske obale i otoka, te 5.000 mjesta za smještaj plovniha objekata na kopnu.[5]

Razvedena obala i sami položaj Hrvatske u Sredozemlju, čine je jednom od pogodnijih zemalja za nautički turizam. Hrvatska sa svojih 1185 otoka, otočića, hridi i grebena ima najrazvedeniju obalu u Europi i po tome je poznata u svijetu. Otočni arhipelag s mnogobrojnim prirodno zaštićenim uvalama, umjereni vjetrovi i povoljna valovitost mora, povoljan položaj te prirodne ljepote čine prepoznatljiv tržišni proizvod.[25]

Nautički turizam predstavlja sve značajniji faktor u gospodarstvu Hrvatske, te prema prihodima koje ostvaruje, čini ga jednim od najunosnijih oblika turizma. Iako je Hrvatska prepoznala potencijal nautičkog turizma i on postaje sve važniji, još uvijek ne ostvaruje odgovarajuću materijalnu dobit koliko bi mogao s obzirom na njegove potencijale, pa se u skoroj budućnosti očekuje njegov pravi razvoj. Potrebnu razinu strukture i kvalitete ponude koju nautičari očekuju, luke nautičkog turizma u Hrvatskoj još uvijek ne pružaju. Nedostatak dodatnog sadržaja kao što je smještaj u marini, športske sktivnosti, restorani, supermarketi, trgovine s nautičkom opremom, servis plovila, dizalice,

suhe marine itd. umanjuju prihod marine. Prirodne karakteristike i pogodnosti za rekreativnu plovību, posebice hrvatskim dijelom Jadrana same po sebi nisu dovoljne. Uz prirodne uvjete, materijalna osnova je najvažniji činilac u razvoju i napretku nautičkog turizma. Pod materijalnom osovom spada: izgradnja novih objekata, proširenje i dogradnja, modernizacija postojećih kapaciteta, opreme i inventara. Materijalna osnova ima i svoje podskupine: turističke luke, nautičko-turistička flota, vezovi uz obalu, brodogradilišta i razne servisne organizacije, parkirališta, trgovine s brodskom i navigacijskom opremom, tereni za šport i rekreaciju, stanice za opskrbu gorivom, jedriličarski klubovi i dr. Sva ta "dodatna" oprema uvelike povećava prihode i zaradu, te znači još veći napredak gospodarstva te zemlje. Nautički turizam ima i svoje nedostatke kao što je okupacija mora i obale, prisvajanje obale, zagađivanje mora naftom i njezinim derivatima, bakteriološko zagađivanje mora otpadnim vodama i materijama, uništavanje bioloških bogatstava mora, zagađivanje mora raznim otpacima i nečistoćama, uništavanje ribljeg i vodenog bogatstva i to posebno školjki, no za takve stvari kako bi se izbjegle treba provoditi odgovarajuću ekološku politiku. Gostima nautičarima treba dati široku ponudu jer su u pravilu takvi gosti veliki potrošači. Bitno im je da u svom okruženju imaju sve što im je potrebno, da su blizu velikih gradova i poznatih destinacija, također potrebno je uspostaviti dobar kontakt zaposlenika s gostima. S obzirom da se u zadnjih deset godina tržište super jahti povećalo za gotovo četiri puta raste i potražnja za super lukama i ostalim kapacitetima koji mogu primiti super i mega jahte, Hrvatska bi se trebala zalagati za izgradnju takvih marina.

3.2. PLOVILA U NAUTIČKOM TURIZMU

Nautički turizam obuhvaća aktivnosti koje su vezane za odnose korištenja vlastitih ili iznajmljenih plovila na moru zbog turističke i rekreativne plovidbe te sve doživljava povezano s tom plovidbom. Jedan od glavnih pojmova u nautičkom turizmu je plovilo, a to je sredstvo kojim turisti-nautičari zadovoljavaju svoje nautičko-turističke želje i potrebe. U nautičkom turizmu koriste se gotovo sve vrste plovila: brod - putnički, putničko-teretni ili turistički, brod hotel – botel, jedrenjak, jahta, katamaran, tremaran, gliser, motorni čamac, jedrilica, čamac na vesla ili jedra..., ali u neku temeljnu podjelu spadaju: turistički brod, jahta, jedrilica, gliser, čamac i ostala plovila.[20]

Turistički brod je putnički brod namijenjen za turističke izlete i krstarenja, te osim usluge prijevoza nudi i usluge smještaja, prehrane, piće, te sve osale usluge vezane za boravak putnika na brodu. Možemo ih podijeliti u podskupine: brodovi za kružna putovanja, izletnički brodovi, trajekti za automobile, te izletnički brodovi za plovību unutarnjim vodama.[20]

Jahta je plovni objekt za sport i razonodu, neovisno o tome koristi li se za osobne potrebe ili gospodarsku djelatnost, a čija je duljina trupa veća od 15 metara i koji je namijenjen za dulji boravak na moru, te koji je osim posade ovlašten prevoziti do 12 putnika. [23]

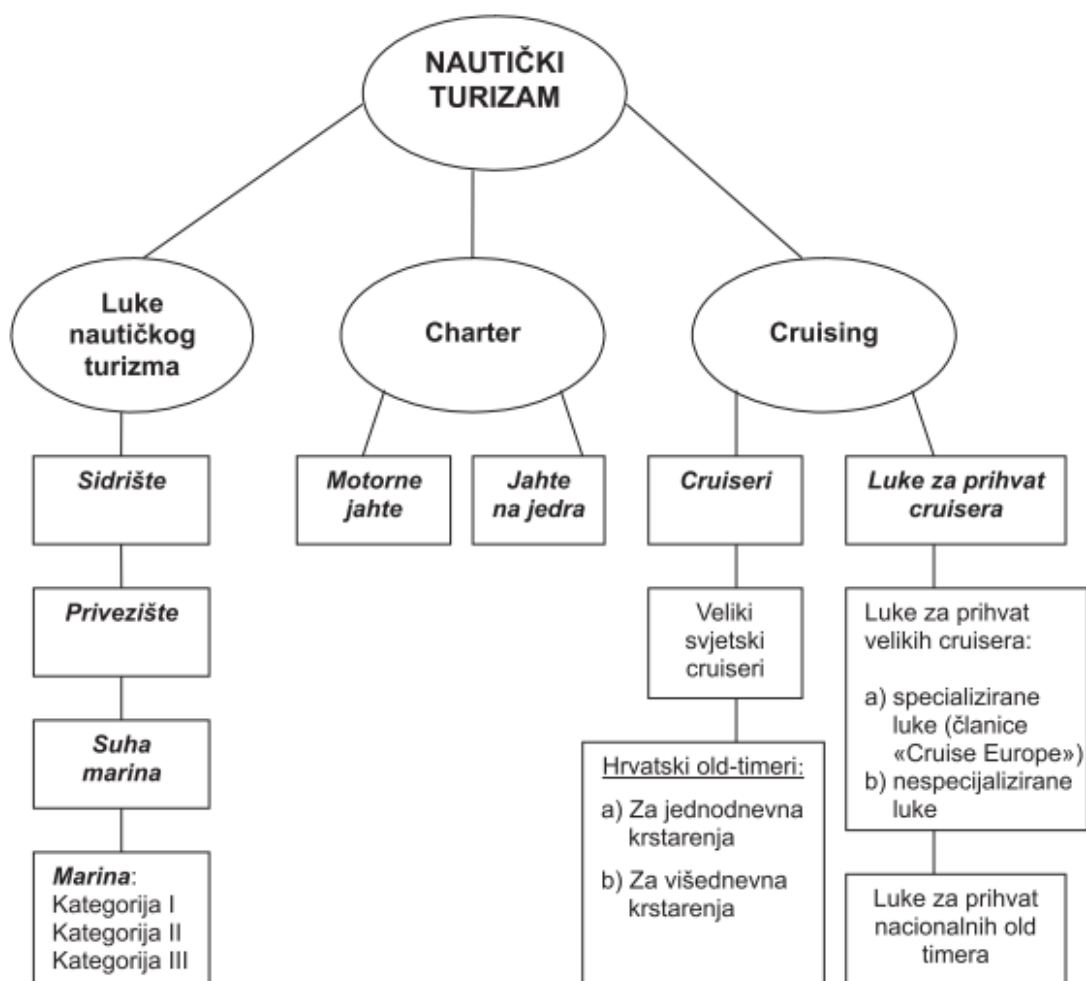
Jedrilica je plovilo u pravilu pogonjeno vjetrom, a motor služi kao pomoćno sredstvo za plovību. Razlikujemo jedrilice za prijevoz putnika i tereta, te jedrilice za sport i razonodu.[20]

Gliser je manji brod koji se kreće velikom brzinom jer je pogonjen jačim motorima. Trup im je napravljen u obliku slova V, kako bi otpor s vodom bio što manji.[20]

Čamac je malo plovilo koje može biti pogonjeno na motorni pogon, jedra ili vesla. Imamo motorne čamce za razonodu i sport, lake veslačke čamce, čamci na napuhavanje, ronilački čamci, kajaci i kanui.[20]

4. LUKE NAUTIČKOG TURIZMA, CHARTER I CRUISING

Nautički turizam je u proteklih trideset godina postigao jedan od najviši razvojnih stopa i u hrvatskom i u europskom gospodarstvu. Kao jedna od vrsta turizma, nautički turizam je vrlo složen pojam te je točno definiranje izrazito komplicirano, on u sebi sadrži komponente pomorstva, ali i komponente turizma. U razvijenim europskim zemljama, podređena osnovom makro-strateškom razvojnom modelu i prirodnim činiteljima razvitka, napravljena je podjela koja još uvijek nije dovoljno i detaljno obrađena.[19]

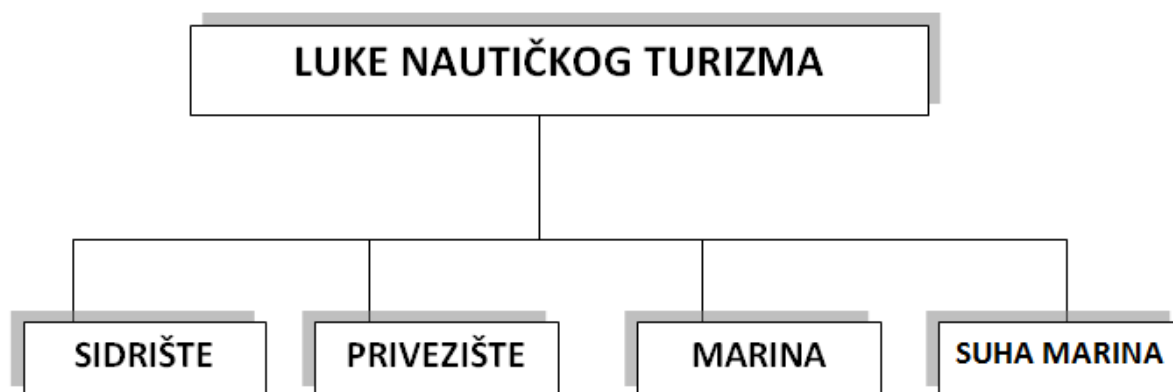

Slika 2. Razvrstavanje nautičkog turizma[19]

4.1. LUKE NAUTIČKOG TURIZMA

Luka nautičkog turizma je poslovno funkcionalna cjelina u kojoj pravna ili fizička osoba posluje i pruža turističke usluge u nautičkom turizmu te druge usluge u funkciji turističke potrošnje (trgovačke, ugostiteljske i dr.), to je turistički objekt koji u poslovnom, prostornom, građevinskom i funkcionalnom pogledu čini cjelinu ili koji u okviru šire prostorne cjeline ima izdvojeni dio i potrebite uvjete za potrebe nautičkog turizma i turista – nautičara. Luke nautičkog turizma, ovisno o vrsti usluge koje pružaju, moraju ispunjavati minimalne uvjete u pogledu izgradnje, uređenja i opreme, koje su propisane Pravilnikom o razvrstavanju i kategorizaciji luka nautičkog turizma. Glavna usluga koja se nudi u lukama nautičkog turizma je usluga veza, ali osim usluge iznajmljivanja veza, u moru i na kopnu, kao temeljne usluge u nautičkom turizmu postoje brojne "dodatne" usluge koje u

suvremenim tržišnim uvjetima predstavljaju izvore konkurencijskih prednosti i ostvarivanja visokih profita. [20]

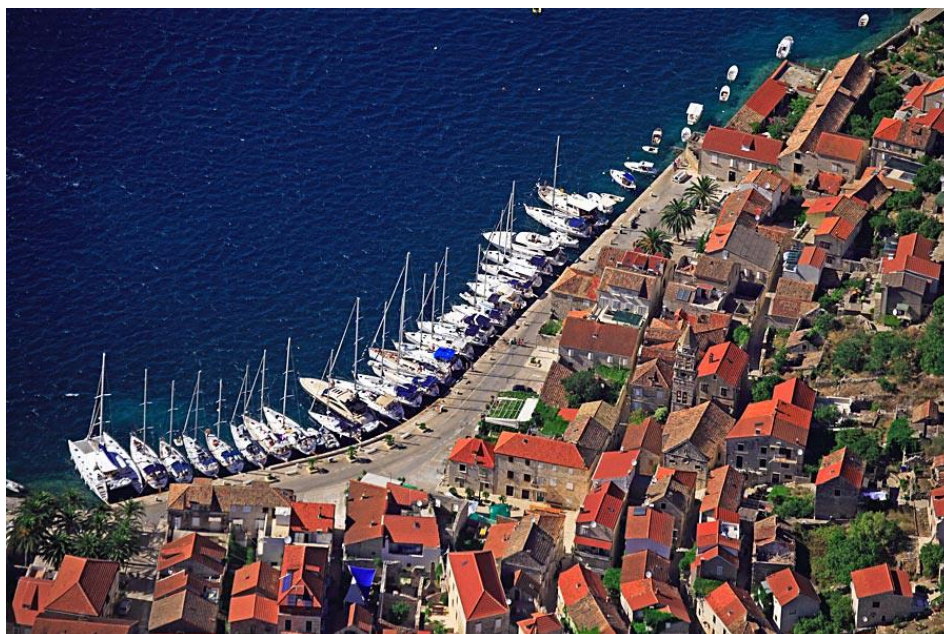
Slika 3. Podjela luka nautičkog turizma[20]

Sidrište je dio morskog ili vodenog prostora pogodnog za sidrenje plovniha objekata opremljeno napravama za sigurno sidrenje u uvalama zaštićenim od nevremena, te je namijenjeno kratkotrajnom boravku brodova.[17]

Slika 4. Sidrište Vinogradišće [16]

Privezište je dio vodenog prostora i dio obale, uređen za pristajanje plovniha objekata i opremljen priveznim sustavom. Ako mogućnosti vodenog prostora privezišta dozvoljavaju, u dijelu vodenog prostora privezišta može se označiti i mjesto gdje je dozvoljeno sidrenje plovniha objekata.[17]

Slika 5. Privezište Vis [17]

Marina je dio vodenog prostora i obale posebno izgrađen i uređen za pružanje usluga veza, smještaja turista u plovnim objektima te ostalih usluga. [17] U marini se pružaju usluge pića, napitaka i prehrane. Prema vlasništvu razlikujemo privatne marine, komunalne marine kojima upravlja lučka uprava, te javne marine koje su u vlasništvu državnih ili lokalnih vlasti. Najbitniji zadatak je odabir lokacije marine, o tome ovisi uspjeh poslovanja marine u njezinom čitavom vijeku trajanja, ako je odabir lokacije ispravan to donosi niz pogodnosti: niže troškove izgradnje, bolju iskorištenost kapaciteta, te što je najbitnije veći stupanj profitabilnosti uloženog kapitala. Idealno mjesto za smještaj marine trebalo bi imati određene karakteristike: povoljan pristup vodenoj površini, dubinu mora ne manju od 2 m niti veću od 6 m, površina ne manja od 40.000 m² potpunu zaštitu od valova s pučine i djelomičnu od vjetrova, dobra povezanost te blizina barem jednog većeg naselja, blizina akvatorija pogodnog za plovidbu. Prostor marine dijelimo na kopnenu, vodenokopnenu i vodeni dio. Imamo četiri tipa marine: otvorenu, poluuvučenu, uvučenu, potpuno uvučenu marina. Ovisno o opremljenosti prepoznamo: standardne, luksuzne, rekreacijske

i "full service" marina. Prema vrsti vlasništva raspoznavamo: privatne, komunalne i javne marine.[20]

Slika 6. Marina Kornati i marina Šangulin - Biograd na Moru [25]

Suha marina je dio kopna ograđen i uređen za pružanje usluga skladištenja plovnih objekata na suhom te pružanje usluga transporta, spuštanja u vodu i dizanja iz vode plovnog objekta. U suhoju marina mogu boraviti turisti i može se obavljati priprema plovnog objekta za plovidbu. Također se mogu se pružati usluge pića, napitaka i prehrane.[17]

Slika 7. Suha marina - Novi Vinodolski [19]

4.2. CHARTER

Charter podrazumijeva poslovanje s brodovima ili plovilima, u smislu njihovog iznajmljivanja nautičarima. To je djelatnost koja osim usluge iznajmljivanja plovila nudi i usluge smještaja na plovilu u unutarnjim morskim vodama i teritorijalnom moru. Iznajmljivanje plovila podrazumijeva davanje na korištenje plovila krajnjem korisniku u svrhu razonode, sa ili bez posade uz odgovarajuću naknadu koja je unaprijed utvrđena te je javno dostupna. Pružanje usluge smještaja podrazumijeva davanje na korištenje plovila krajnjem korisniku, sa ili bez posade, na vremenski period tijekom kojeg putnici noće na plovilu, uz odgovarajuću naknadu koja je unaprijed utvrđena te je javno dostupna.[24]

Nudi se nekoliko tipova *chartera*: dnevni – kao dopuna hotelskom smještaju, lokalni – plovila koja imaju svoju luku sa privezom na području njihova kružnog putovanja, tjedni – jedrilice ili motorni brodovi dužine 7 – 15 m – najzastupljeniji, međunarodni – uključuje luksuznija i novija plovila opremljena poput luksuznih. *Charter* baze nalaze se unutar marina. Veliku važnost ima pravni okvir koji regulira charter djelatnost. *Charter* djelatnost može se obavljati na plovilu hrvatske državne pripadnosti, plovilom koje vije zastavu jedne od država članica Europske unije i plovilom koje vije zastavu treće zemlje za koje je ishodoeno odobrenje za kabotažu. Također plovila u charteru moraju ispunjavati neke uvjete. Plovilo mora biti opremljeno minimalno opremom kako je propisano odredbama propisa kojim se uređuje statutarne certifikacija jahti i brodice hrvatske državne pripadnosti za plovila istih tehničkih karakteristika i namjene, tehnički nadzor plovila mora biti obavljen u vremenskom periodu ne duljem od 12 mjeseci, a o rezultatima nadzora mora biti izdana odgovarajuća isprava, mora imati najmanji broj članova posade potreban za sigurnu plovidbu, mora posjedovati i druge valjane isprave i knjige sukladno propisima države zastave i mora posjedovati policu osiguranja od odgovornosti za štete trećim osobama koja pokriva i štetne događaje na području unutarnjih morskih voda i teritorijalnog mora Republike Hrvatske. Plovilo koje se koristi za pružanje usluge smještaja mora biti građeno i opremljeno na način koji omogućava višednevni smještaj i boravak posade i putnika. Članovi posade plovila moraju biti osposobljeni i posjedovati ispravu kojom se dokazuje njihova osposobljenost. Svaka *charter* agencija dužna je raspolagati prostorijom za prihvata gostiju, mora odrediti najmanje jednu osobu koja je s charter agencijom sklopila ugovor o radu ili drugi ugovor kojim se uređuje odnos poslodavca i posloprimca i koja je zadužena za tehničku ispravnost i primopredaju plovila *chartera* i služi za pružanje podrške gostima tijekom plovidbe, mora

obaviti primopredaju plovila s osobom odgovornom za upravljanje plovilom, popis posade i putnika moraju prijaviti prije svake plovidbe u centralnu bazu Ministarstva te naplatiti naknadu za boravišnu pristojbu sukladno posebnim propisima.[23]

Najčešće plovilo koje se iznajmljuje u *charteru* su jedrilice. Modeli koji se danas nude na tržištu potpuno su opremljeni svim elementima koji su potrebni za ugodno provedeno vrijeme na moru. Kabine, salon, kuhinja, kupaonice – sve je uređeno i dovoljno prostrano za dulji boravak na moru. Za *charter* su posebno zanimljivi dulji modeli s više kabina, širi modeli s prostranijom unutrašnjosti. Jedrilice su idealne za krstarenja od jednog do drugog otoka, one su idealan izbor za iskusne nautičare, koji žele aktivno provesti vrijeme na moru, i kojima je doživljaj plovidbe važniji od apsolutnog komfora.

Hrvatska u nautičkom charteru predstavlja jednu od vodećih sila te da pokriva 40 posto svjetske charter flote. U hrvatsku flotu spada 4378 jahti i brodica, te prema podacima Ministarstva mora, prometa i infrastrukture u Republici Hrvatskoj registrirano je 2726 charter kompanija, od kojih je aktivno 930. Prema podacima Hrvatske gospodarske komore one iznajmljuju 1956 brodica, 2166 jahti na jedra i 256 motornih jahti. Ukupna flota u Hrvatskoj broji 126.033 brodica i 3118 jahti.[23]

Jedna *charter* tvrtka može imati veći broj *charter* baza da bi proširila svoje poslovanje diljem obale. U Tablici 1. Prikazana je struktura najveće hrvatske charter tvrtke Angelina chartera i njezine flote raspodijeljene u pet charter baza.

Tablica 1. Baze Angelina chartera i njihova flota

ANGELINA CHARTER				
CHARTER BAZE	BROJ JEDRILICA	BROJ KATAMARANA	BROJ MOTORNIH PLOVILA	UKUPNI BROJ PLOVILA
MARINA ŠANGULIN, BIOGRAD NA MORU	32	10	1	43
MARINA SCT TROGIR, TROGIR	50	19	2	71
MARINA MANDALINA, ŠIBENIK	15	7	1	23
D-MARIN MARINA DALMACIJA, SUKOŠAN	9	6	1	16
MARINA FRAPA, ROGOZNICA		14		14
UKUPNO:	106	56	5	167

4.3. CRUISING

Cruising je vrsta poslovanja nautičkog turizma, a organizira se kao kružno putovanje plovilom cruising kompanije ili za tu svrhu nabavljenim i posebno pripremljenim plovilom. Taj je oblik poslovanja u nautičkom turizmu veoma razvijen u razvijenim zemljama zapadne Europe i svijeta, koje imaju tradiciju cruisinga. U Hrvatskoj se u posljednjim godinama, razvija posebna vrsta *cruisinga* “*Old Crusier*”, to je višednevno ili izletničko krstarenje na tipičnim hrvatskim motornim jedrenjacima i trabakulima. Ti su brodovi kvalitetno opremljeni i prilagođeni su za duži boravak gostiju na moru. [19]

5. POSLOVI I ZANIMANJA U *CHARTER* BAZI

U jednom od prethodnih poglavlja spomenuli smo kako je nautički turizam vrlo bitan za gospodarstvo određene zemlje i kako je potražnja za takvom vrstom turizma u sve većem porastu. Prihodi koji donose turisti nautičari s usporedbom turista u hotelu ili privatnom smještaju duplo su veći. Uzimajući to u obzir, zanimanja u *charter* bazi trebaju biti više cjenjenija jer djelatnici u jednom *charteru* zarađuju i uveliko pridonose cijelokupnom gospodarstvu i razvitku određenog mjesta, zemlje, države. Poslovi u *charteru* tijekom nautičke sezone izrazito su dinamični, osobito petkom i subotom kada se primaju i izdaju plovila (*check in i check out*). Tim danima svi zaposlenici *charter* baze u pravilu rade dvostruke smjene od 12 sati. Zajedničkim snagama uspješno obavljaju posao te na taj način čine svoje klijente još zadovoljnijima. Tijekom tjedna tempo rada je nešto mirniji. Zaposleni u uredu i na recepciji obavljaju poslove vezane za dokumentaciju i papirologiju, a voditelj baze organizira dežurstva i odabire mornare, električara, strojara, mehaničara i ronionca koji će taj tjedan biti dežurni i odlaziti na intervencije. Glede godišnje dinamike rada, od veljače do travnja obavlja se najzahtjevniji dio posla. U tom periodu svi brodovi se servisiraju i pripremaju kako bi prve goste i početak sezone dočekali u besprijekornom funkcionalnom i estetskom stanju. Servis započinje pranjem podvodnog dijela trupa. Prije nanošenja protuobraštajnog premaza bitno je brušenjem kvalitetno pripremiti površinu. Servis obuhvaća i servisiranje propelera, motora i akumulatora, a na palubnom dijelu čistiti se tikovina, poliraju djelovi od inoxa te se postavljaju jedra. Obvezna je i provjera električnih uređaja, VHF uređaja i ostale radio i navigacijske opreme. Dolaskom prvih gostiju fokus posla u *charter* bazi usmjerava se na prihvata i izdavanje plovila. Nakon sezone koja traje od travnja do listopada, plovila se pripremaju za zimski vez. Do kraja prosinca na svim plovilima treba biti odrađen zimski servis koji podrazumijeva provjeru privezne i sidrene užadi, uklanjanje jedara, anemometra, vjetrokaza, gumenjaka i sve ostale opreme koja neće biti potrebna dok se brod ne koristi. Plovilo treba biti dobro isprano od soli i premazano zaštitnim sredstvima. Obavlja se konzervacija agregata te provjera sustava za ispuštanje vode i kaljuže. Za unutrašnjost plovila koje je većinu vremena zatvoreno, a izloženo je velikoj količini vlage treba paziti na prozračnost kako bi izbjegli kondenziranje vlage, stvaranje neugodnih mirisa i pljesni. Kada su sve servisne radnje odrađene, zbog sigurnosti plovila barem jednom mjesečno provjeriti stanje broda i za vrijeme suhog vremena ga prozračiti. Zaposlenici *chartera*

imaju godišnji odmor do veljače kada ih čeka proljetni servis plovila i mnoštvo posla kojeje navedeno prije u tekstu. U narednim potpoglavljima su opisani poslovi u *charter* bazi te opis posla na godišnjoj i tjednoj bazi.

5.1. ČISTAČ/ICA, PERAČ/ICA BRODOVA

Radno mjesto čistača/ice su uredi, sva plovila u vlasništvu ili najmu charter agencije i ostali prostori charter agencije, a nadređena osoba je voditelj baze. Čistač/ica, perač/ica obavlja poslove unutarnjeg i vanjskog čišćenja plovila u najmu ili vlasništvu charter agencije, čišćenje ureda i servisnog skladišta charter agencije. Obavlja poslove nabave svih potrošnih higijenskih potrepština kao što su sredstva za čišćenje, toaletni papir, sapun, itd. Posao čišćenja plovila nije nimalo lagan jer su uvjeti rada specifični. Zahtjeva se iznimna čistoća s posebnim naglaskom na toalete i kuhinju. Prostorno ograničenje kabina i zahtjevnost istih te kratki vremenski rok za čišćenje dodatno otežavaju posao. Najčešće su zaposlenici za unutarnje ili vanjsko čišćenje plovila specializirani za točno određene radove kako bi bili što efikasniji. Takose cijeli posao obavlja brže i rezultati su bolji. U većim *charterima* postoji osoba čija je uloga dakontrolira obavljene zadatke i kvalitetu čišćenja, te je odgovorna za sve pritužbe gostiju vezane za čistoću plovila.

5.2. RADNIK NA ODRŽAVANJU/MORNAR

Održava i brine za plovila koja su u najmu ili vlasništvu *charter* agencije te mu je nadređena osoba voditelj baze. Poslovi radnika na održavanju/mornara razlikuju se tijekom zime i ljeta. Zimi je njihov zadatak održavanje plovila. Najzahtjevniji dio posla obavljaju od veljače do travnja. U tom periodu svi brodovi koji su bili na zimskom vezu moraju biti servisirani kako bi bili spremni za nadolazeću plovidbenu sezonu. To uključuje čišćenje trupa broda, pjeskarenje, poliranje i ako je potrebno i bojanje. Uređuju se plastični i drveni dijelovi te se poliraju dijelovi od inoksa. Ljeti su odgovorni za uredno stanje plovila prije i nakon primopredaje (*check in i check out*). Petak i subota su predviđeni za *check in i check out* plovila pa mornari tad rade dvostruku smjenu od 12 sati. Njihov je zadatak zajedno s gostima ili sa skiperom izvršiti tehnički pregled broda te ispuniti *check* listu na kojoj je napisana cjelokupna oprema broda i sve radnje koje je mornar dužan pokazati gostu kako bi se gost upoznao sa svim sustavima na brodu. Vrš se pregled palubne opreme, sigurnosne i navigacijske opreme, uređaja, kuhinjskog pribora, itd. Kod tehničkog dijela

pregleda provjerava se električna ploča na kojoj se nalaze razni prekidači i osigurači, a neizostavan je i pregled sidara. Pregled motora uključuje njegovo paljenje i gašenje, a za jedra je bitno pokazati kako se koriste i skraćuju. Pregled plovila je proces koji zahtjeva pola sata do sat vremena po brodu i mora biti detaljno odrađen kako bi smanjili rizik od nezgoda i smanjili broj intervencija. Ovisno o broju mornara u *charter* bazi, voditelj baze formira tim za intervencije koji će cijeli tjedan 24 sata dnevno biti dežuran i u stanju pripravnosti, dok ostali mornari koriste slobodne dane. Nakon plovidbene sezone zaduženi su da svim plovilima iz chartera provjerom privezne i sidrene užadi omoguće siguran vez tijekom zimskih mjeseci. Uklanjaju ili zaštićuju svu dodatnu opremu sa palube. Plovilo treba biti dobro isprano od soli i premazano zaštitnim sredstvima. Konzerviraju agregate i vrše provjeru sustava za ispuštanje vode i kaljuže. Zbog velike količine vlage u unutrašnjosti plovila mornar treba za vrijeme suhog vremena prozračiti plovilo kao bi se izbjegla kondenzacija vlage i neugodni mirisi. Barem jednom mjesečno provjeravaju stanje broda, a godišnji odmor mogu iskoristi od kraja prosinca do veljače.

5.3.MEHANIČAR/STROJAR

Mehaničar/strojar obavlja poslove na plovilima koja su u vlasništvu ili najmu *charter* agencije, nadređena osoba je voditelj baze. Poslovi mehaničara/strojara razlikuju se tijekom zimskih i ljetnih mjeseci. Tijekom zime njegov je zadatak napraviti kompletni servis motora na plovilima, vanbrodskih pomoćnih motora, elektro-uređaja, vinčeva, pramčanih motora, pregled sustava hlađenja, pumpi, filtera, propelera, popravak drvenog ineterijera i plastičnih dijelova. On je odgovoran za sigurnost upravljačkog sustava plovila te obavlja detaljan pregled i zamjenjuje neispravne dijelove. Gdje je potrebno obavlja zamjenu ulja i goriva. Ljeti pregledava plovila, popravljiva kvarove te zamjenjuje dijelove koji su se pokvarili. Tijekom tjedna zajedno s mornarima barem je jedan mehaničar dežuran i u stanju pripravnosti te po potrebi odlazi na intervencije.

5.4. ELEKTROTEHNIČAR

Kvalitetan i ispravan rad navigacijskih i električnih sustava od iznimne je važnosti za sigurnu plovidbu. Posao elektrotehničara nije fizički zahtjevan, ali je jedan od bitnijih. Onbrine da svi elementi koji nam služe za navigaciju, autopilot, dubinomjer, brzinomjer, GPS, navigacijska svijetla i sustav sidrenja budu u besprijekornom stanju. Održava postojeću opremu i instalacije u cijeloj *charter* bazi i plovilima te po potrebi ugrađuje

novu, ali i obavlja ostale poslove koje mu zadaje voditelj baze. Zbog prisutnosti vlage i soli, brodski sustavi su za održavanje zahtjevniji od kopnenih.

5.5. SKIPER/ICA

Nedostatak položenog ispita za voditelja brodice i neupućenost upravljanja plovilom najčešći su razlozi za angažiranje skipera/ice. Uživanje na odmoru, bez ikakvih odgovornosti i briga o planu putovanja, vremenskoj prognozi i sl. također može biti jedan od razloga unajmljivanja skipera/ice. Skiper mora imati položen ispit za voditelja brodice minimalno kategoriju C, a za plovila veća od 30 BT (bruto tona) mora imat položen ispit za zapovjednika jahte. On/ona je službeno odgovorna osoba na brodu, upravlja plovilom te je zadužen/a za sigurnost plovila, posade i gostiju. Skiper/ica zajedno s mornarom mora obaviti *check in* broda i ispuniti *check* listu. Prije isplovljavanja često već ima pripremljen plan puta te dobro pregledanu vremensku prognozu. Skiper/ica je domaćin na brodu i goste prvo upozna s rasporedom kabina, pokaže im gdje se što nalazi i kako sve funkcioniše te im tako olakša boravak na brodu. Bitno je objasniti pravila ponašanja na plovilu i kako trebaju reagirati u slučaju nezgoda. Nakon što se objasni formalni dio, skiper/ica prezentira plan puta kako bi trebao izgledati, te ga korigira u skladu sa željama gostiju. Mogu promijeniti mjesta zaustavljanja, mjesta koja žele posjetiti, gdje žele noćiti. Noćenje je moguće u marini ili na sidru, ali to opet sve ovisi o vremenskoj prognozi jer ako je najavljeno ružno vrijeme spavanje na sidru nije najbolja opcija. Radni dan skipera/ice počinje rano ujutro te je to uglavnom jedini period u danu kad ima vremena za sebe, za svoje rituale i za svoje osobne potrebe. Prije isplovljavanja, ako ima mjesto predviđeno za to, iznijeti smeće, oprati palube, napuniti spremnike slatke vode i provjeriti je li sve ispravno na brodu. Popričati s gostima kako će izgledati ruta taj dan, gdje će biti mjesta za pauzu, prezentirati krajnju destinaciju i predložiti restorane za večeru te ih obavijestiti o vremenskoj prognozi. Biti skiper/ica zahtjeva mnoga znanja i vještina koje ne uključuju samo upravljanje plovilom. Od njih se očekuje da budu informirani o mjestima gdje se plovi i da znaju ponešto o povijesnoj i kulturnoj baštini, da ispričaju neku zanimljivu priču ili podatak o destinacijama koje će se posjetiti kako bi gostima vrijeme na brodu bilo što zanimljivije i kako bi nešto i naučili. Osim znanja barem jednog stranog jezika, skiper/ica mora biti vedra duha, otvoren/a i komunikativan/a osoba te imati znanje zasamostalno rješavanje nekih manjih kvarova. Posao skipera/ice je vrlo tražen i dobro plaćen, ali nije

jednostavan. Naporno je mjesecima biti na moru s nepoznatim ljudima raznih profila, koji često imaju svakojake zahtjeve, a skiper/ica im mora biti na raspolaganju cijeli dan.

5.6. HOSTESA

Osoba koju gosti unajmljuju i angažiraju da bi im bila na raspolaganju za pripremu obroka te da bi im održava plovilo čistim. Odlazi u nabavu namirnica, a nerijetko se brinu i za djecu. Hostesa zajedno sa skiperom/icom pregledava kuhinju i opremu u kuhinji, kupaonicu i smještajne dijelove brod. Dočekuje goste na brodu te nakon što skiper obavi razgovor s gostima, hostesa dogovara dnevni raspored obroka i provjerava prehrambene navike i ukuse gostiju ili eventualne alergije kako bi znala koju hranu i piće može kupiti. Uvijek mora imati zalihe hrane i pića za minimalno dva dana u slučaju promjene rute plovidbe, vremenskih neprilika i sl. Radni dan počinje rano ujutro te je to uglavnom jedini period u danu kada hostesa ima vremena za svoje osobne potrebe. Hostesa također mora imati položen ispit za vođitelja brodice, pogotovo na brodovima preko 30 BT gdje se zahtjeva još jedna osoba s položenim ispitom. Pa je to još jedan razlog zašto ljudi uz skipera unajmljuju i hostesu. Hostesa pomaže skiperu/ici prilikom isplovljavanja i uplovljavanja i nekih zahtjevnijih manevara ako nema mornara na brodu ili ako je to potrebno. Brine o brodskoj kasi i svaki dan potrošeni iznos zabilježi u tablicu i sačuva račun te na kraju tjedna gostu priloži račune i ostatak novca.

5.7. RONIOC

Svaka *charter* baza ima ronioca, može biti direktno zaposlen u *charteru* ili kao vanjski suradnik. Najčešće je to osoba koja je zaposlena u marini i od strane uprave marine jedino je ona ovlaštena za ronjenje. Usluge ronioca potrebne su prilikom check out procedure gdje vrši podvodni pregled plovila. On pregledava sidrene sisteme unutar marine te rješava sve probleme vezane za nezgodesa konopima i konopima za muring.

5.8. BOOKING AGENT/ICA

Temelj svakog *chartera* je iznajmljivanje plovila te za svaku *charter* bazu uspješnost u poslu predstavlja što više iznajmljenih plovila, a glavne i odgovorne osobe za to su booking agenti. Neki *booking* agenti/ce rade samo u bookingu, dok neki ljeti odrađuju posao na recepciji gdje dočekuju goste i uzimaju im dokumente za prijavu. Naplaćuju sve

usluge chartera, a to je iznajmljivanje plovila, posade, dodatni troškovi *transit log*, itd. Na recepciji se naplaćuje i depozit koji može biti plaćen gotovinom ili karticom i u slučaju nastanka štete uzima se novac od depozita, on je obavezan i većinom se ne plaća unaprijed. Bitna je provjera *crew* liste kako nebi bilo više ljudi na brodu nego što piše. Oni se po završetku ljetne sezone baziraju na bookiranje plovila i sklapaju ugovore, moraju biti vješte u prodaji i prepoznati što klijent zahtjeva te koji mu brod ponuditi. Prezetiraju ponudu *chartera* i komuniciraju s klijentima i poslovnim partnerima diljem svijeta putem *maila*, faksova ili direktno preko nautičkih sajmova te je zbog toga poželjno dapričaju što više stranih jezika. Moraju stalno odgovarati na upite, te sa svojim vještinama prodaje moraju biti brži od konkurentnih agencija. Po potrebi *bookiraju* skipere i hostese. Rade u raznim programima, a jedan od poznatijih je NAUSYS.To je program koji koriste mnoge charter agencije, a predstavlja odlično internetski bazirano rješenje za upravljanje charterom u stvarnom vremenu. *Charter* agencije koje koriste ovaj program svoju ponudu za iznajmljivanje nude više od 4000 agenata širom svijeta i što je bitno nema rizika od dvostrukih rezervacija. [22] U tom programu mogu se naći svi troškovi iznajmljivanja plovila te dodatni troškovi koji nisu uključeni u cijenu -*transit log* (troškovi usluga čišćenja i pripremanja broda, korištenja posteljine, ronilačke usluge, lučke i turističke pristojbe, a posebno se plaća završno čišćenje).

5.9. KNJIGOVOĐA

Brine o knjiženju i kontiranju izlaznih i ulaznih računa, kunskih i deviznih izvoda, svih blagajni, priprema i ispis faktura korisnicima usluga, obračun poreza i kamata, izrada statistike, vođenje nadzornih knjiga, evidencija računa i uplata, izrađuje temeljna financijska izvješća, a osoba koja mu je nadlažna je direktor.

5.10. VODITELJ/ICA UREDA

Sklapa ugovore i u komunikaciji je sa svim *charter* klijentima i *charter* agencijama, obavlja poslove *bookinga* plovila u najmu ili vlasništvu *charter* agencije, prilikom primopredaje plovila preuzima dokumente klijenata te vrši njihovu prijavu Ministarstvu pomorstva i lokalnoj turističkoj zajednici, vrši naplatu *charter* usluga te vodi blagajnu, prezentira *charter* agenciju na nautičkim sajmovima, te vodi evidenciju dnevnika opasnog otpada (akumulatori, boje, ulja).

5.11. VODITELJ/ICA BAZE

Posao voditelja/ice baze je vjerovatno i jedan od stresnijih poslova u *charter* bazi tijekom nautičke sezone. On/ona je glavna i odgovorna osoba za sve stalne i sezonske zaposlenike. Organizira i kontrolira njihov rad te je odgovoran za cijelo tehničko stanje plovila koja su u vlasništvu *charter* agencije. Osim što se brine o čistoći i inventaru plovila, radi nabavu i kontrolu robe za skladišta. Mora biti stalno dostupan i onda kad je njegovo radno vrijeme završilo jer je on osoba koja je u stalnoj komunikaciji sa svim zaposlenicima, ali i s gostima prilikom njihovog dolaska i odlaska iz baze. Odgovara za sve pritužbe, probleme i štete, te organizira svakodnevne intervencije. On/ona je odgovoran/na za cijelu bazu, a nadležna osoba mu/joj je direktor.

5.12. DIREKTOR/ICA

Osoba koja obavlja najsloženije zadatke koji imaju najveće značenje za poslovanje chartera. To su poslovi planiranja i programiranja poslovanja i analiziranje tržišta. Prati stanje sredstava te poduzima sve mjere za poboljšanje rada *chartera*. Priprema i donosi najvažnije odluke, upravlja poslovanjem baze kao cjeline, vodi i kontrolira izvršenje svih poslovnih procesa.

5.13. RADNI TJEDAN U *CHARTER* BAZI

Većina poslova u *charter* bazi odvija se tijekom petka i subote kada je prihvat i izdavanje plovila. Tad svi zaposlenici baze rade cijeli dan, jer je bitno pregledati sve brodove koji su se vratili u bazu, u slučaju kvarova napraviti popravke ili zamijene, te očistiti brod kako bi bio spreman za sljedeće goste. Tempo je izrazito dinamičan i posao zna biti jako stresan jer se većina posla obavi u samo dva dana. U sljedećem dijelu opisan je radni tjedan u *charter* agenciji Angelina koja je smještena u marini Šangulin u Biogradu na Moru. Kod njih je preuzimanje brodova ili *checkin* predviđen subotom poslije podne, a *check out* petkom poslije podne. Prilikom *check in*-a (negdje poslije 16 sati, ali postoji i "rani" *check in* gdje se unaprijed zna da će ti gosti moći preuzeti brod u subotu u jutarnjim satima pa se ti brodovi prvi pripremaju za iznajmljivanje) na recepciju dolaze gosti, dočekaju ih *booking agent/ica*, koji potom preuzmu njihove dokumente, klijenti ostavljaju depozit, izdaje se i naplaćuje račun za usluge te klijenti plaćaju transit log (troškovi koji

[illegible]

Jedan mornar je zadužen za više brodova te mora obaviti *check in* za svaki brod. U međuvremenu, ako su klijenti zahtjevali uslugu skipera i hostese oni obavljaju svoj dio posla, skiper provjerava stanje broda s mornarom i ima pripremljen plan puta koji će poslije prezentirati gostima, a hostesa ako je dobila unaprijed željenu listu namirnica i obroka, obavlja nabavu ili ako lista nije prije napravljena osmišljava obroke koje može

ponuditi gostima. Predviđeno vrijeme povratka plovila i gostiju u bazu i *check out* je u petak popodne. Tijekom tjedna dinamika posla se smanjuje. Recepcija i ured obavljaju poslove vezane uz dokumente i papirologiju, čistač/ica obavlja nabavu potrošnih materijala kao što su higijenske potrepštine, sredstva za čišćenje i sl., dok su mornari, mehaničari, strojari i elektroteničari u pripravnosti za odlaske na intervencije u slučaju nekakvih nezgoda na moru. Intervencije su svakodnevne pa se često dogodi da se gostima pokvari motor ili neki navigacijski uređaj, pokidaju konopi ili zapletu oko krila propelera, pokidaju jedra ili slome jarbol, a zbog nevremena nisu rijedak slučaj i nasukavanja.

Slika 9. Jedrilica Ayali II zapela na mostu između Ugljana i Pašmana [18]

Voditelj/ica baze obavlja nabavu potrošnih materijala potrebnih za opremanje i popravke brodova, mornarima i ostalim zaposlenicima daje zadatke koje trebaju obaviti te se brine da je uvijek netko od njih tu i da je spreman za odlazak na intervenciju. Petkom se odvija *check out* brodova i njihovo predviđeno vrijeme za povratak u bazu je u poslije podnevnim satima, ali dok još ima svjetlosti kako bi ronioc mogao obaviti svoj dio posla. Procedura je slična kao kod *check in*-a, kad brod uplovi u bazu vraća se na gat i na mjesto odakle je i isplovio, mornar s *check* listom odlazi na brod i provjerava sve stavke s popisa. U međuvremenu ronioc zaranja i pregledava ima li kakvih oštećenja na trupu broda. Gosti odlaze na recepciju, vrate im se dokumenti i ako nema kvarova, oštećenja ili nestale opreme vraća im se depozit. Često ispunjavaju anketu koja je dobar pokazatelj kvalitete rada *chartera* i kako su klijenti zadovoljni te treba li *charter* agencija uvoditi promjene u svoj rad ili ne. Kad je *check out* obavljen gosti odlučuju hoće li ostati

prespavati na brodu ili odmah odlaze. Ukoliko gosti napuste brod u petak navečer, čišćenje i pripremanje plovila za novo iznajmljivanje odmah počinje. Prioritet su oni brodovi za koje se unaprijed zna da imaju "rani" *check in*. U slučaju nekakvih kvarova mornari, električari i ostali zaposlenici koji su zaduženi za održavanje plovila i opreme imaju dovoljno vremena za njihov popravak ili zamjenu pokvarenih dijelova. Čistači/icečiste brod iznutra i izvanate im je tako npr. za katamaran od 45 stopa, dvijema osobama potrebno oko 3 sata za njegovo čišćenje tetoliko treba i čistačima/cama za pranje vanjskog dijela broda. Vrijeme između *check in*-a i *check out*-a predviđeno je za dovođenje brodova u stanje kakvo treba biti za nove goste. Novi gosti dolaze na *check in* u subotu i odlaze na recepciju, ako je potrebno da pričekaju da se brod spremi booking agent/ica uzima njihov broj, a gosti odlaze u nabavu namirnica ili odlaze u razgledavanje grada u kojem se nalazi marina. Kada je brod spreman zovu ih i slijedi ista procedura *check in*-a opisana prije.

6. ZAKLJUČAK

Turizam je jedna od najvažnijih i najrazvijenijih grana hrvatskog gospodarstva. Njegov segment, nautički turizam, je najbrže rastući i najprofitabilniji oblik turizma. Velik doprinos tomu daje *charter* kao jedan od tri elementa nautičkog turizma. Hrvatska nautička flota broji 4378 jahti i brodica što Hrvatsku svrstava u sam vrh nautičkog *chartera*. Kako je organizacijska struktura i podjela poslova ključ uspjeha ovog segmenta nautičkog turizma ovim radom nastoji se pobliže opisati svako od zanimanja kao i tjedna i godišnja dinamika poslova unutar *charter* baze.

LITERATURA

1. Gračan D., Zadel Z., Rudančić-Lugarić A., "Four stars charterquality" u charter djelatnosti Republike Hrvatske, pregledni rad, 2010. (pristupljeno 07.09.2019.)
2. Horak, S., Turizam i promet, Zagreb, 2007. (pristupljeno 07.09.2019.)
3. http://croatialink.com/wiki/Turizam:_definicija,_nastanak,_razvoj_i_podjela (pristupljeno 06.09.2019.)
4. <http://navitech.hr/marina> (pristupljeno 01.09.2019.)
5. <http://tehnika.lzmk.hr/nauticki-turizam/> (pristupljeno 01.09.2019.)
6. <http://www.poslovnih.hr/hrvatska/hrvatska-ima-najvecu-carter-flotu-na-svijetu-356516> (pristupljeno 01.09.2019.)
7. http://www.tz-vis.hr/Photogallery/Gallery.aspx?sifraFotogalerija=18&kultura=hr&ctl00_ctl00_ctl00_ctl00_bodyContentPlaceHolder_defaultBodyContentPlaceHolder_defaultBodyContentPlaceHolder_sadrzajContentPlaceHolder_hvarFotoGalerija_RadGrid1ChangePage=2 (pristupljeno 07.09.2019.)
8. <https://vinogradisce.com/> (pristupljeno 07.09.2019.)
9. <https://www.angelina.hr/documents/ANGELINA-PRICE%20LIST-2020-new.pdf>
10. <https://www.antenazadar.hr/clanak/2016/06/nema-dalje-jedrilica-zapela-o-most-izmedu-ugljana-i-pasmana/> (pristupljeno 07.09.2019.)
11. https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/04-03-04_01_2018.htm (pristupljeno 29.08.2019.)
12. <https://www.nausys.com/en/#about> (pristupljeno 27.08.2019.)
13. <https://www.punt.pl/miejsc/marina-kornati-marina-sangulin-biograd-moru/> (pristupljeno 07.09.2019.)
14. Jadrešić, V. Turizam u interdisciplinarnoj teoriji i primjeni, Zagreb, 2001. (pristupljeno 20.08.2019.)
15. Jugović, A., Nautički turizam u Republici Hrvatskoj u svrhu razvoja destinacije, pregledni rad, 2013. (pristupljeno 20.08.2019.)
16. Kušen, E., Klasifikacija turističkih atrakcija, znanstveni članak, 2001. (pristupljeno 07.09.2019.)
17. Luković, T., Bilić, M., Luke nautičkog turizma u Hrvatskoj i strategija lokalnoga razvoja, pregledni članak, 2007. (pristupljeno 20.08.2019.)

18. Luković, T., Gržetić, Z., Nautičko turističko tržište u teoriji i praksi Hrvatske i europskog dijela Mediterana, 2007. (pristupljeno 20.08.2019.)
19. Luković, T., Nautički turizam, definiranje i razvrstavanje, pregledni rad, 2007. (pristupljeno 19.08.2019.)
20. Marušić, E., kolegij Nautički turizam i menadžement marina, nastavni materijali
21. Pomorski zakonik NN 181/04, 76/07, 146/08, 61/11, 56/13, 26/15, 17/19 (pristupljeno 19.08.2019.)
22. Pravilnik o kategorizaciji plovniha objekata NT (NN, 11/97, 105/98, 38/99, 56/00 i 106/00) (pristupljeno 19.08.2019.)
23. Pravilnik o uvjetima za obavljanje djelatnosti iznajmljivanja plovila sa ili bez posade i pružanje usluge smještaja gostiju na plovilu (NN, broj 42/17) (pristupljeno 19.08.2019.)
24. Weber, S., Mikačić, V., Osnove turizma, Zagreb, 1999. (pristupljeno 18.08.2019.)
25. Zelenika, R., Vidučić, V., Model razvitka u Republici Hrvatskoj do godine 2015., pregledni članak, 2007. (pristupljeno 01.09.2019.)

POPIS SLIKA

Slika 1. Razdoblja u razvoju turizma [24]	8
Slika 2. Razvrstavanje nautičkog turizma[19].....	15
Slika 3. Podjela luka nautičkog turizma[20]	16
Slika 4. Sidrište Vinogradišće [16]	16
Slika 5. Privezište Vis [17]	17
Slika 6. Marina Kornati i marina Šangulin - Biograd na Moru [25].....	18
Slika 7. Suha marina - Novi Vinodolski [19]	18
Slika 8 Primjer check liste Angelina chartera [18]	29
Slika 9. Jedrilica Ayali II zapela na mostu između Ugljana i Pašmana [18].....	30

POPIS TABLICA

Tablica 1. Baze Angelina chartera i njihova flota.....	20
--	----